

PULE'ANGA TONGA ONGOONGO TUKUATU

(‘Aho 12 ’o Fepueli, 2026)

“Fokotu’u ‘a e ‘Eiki Palemia ko e ‘Takimu’a ki he Polokalama Mateuteu ki he ‘Ea ‘a e Pasifiki.”

Nuku’alofa, Tonga - Na’e tali lelei ‘e he Palemia, Lord Fakafanua ‘a e lakanga ko e Takimu’a (champion) ki he Polokalama Mateuteu ki he ‘Ea ‘a e Pasifiki, *Weather Ready Pacific (WRP)*, ‘a ia ‘oku fakalele ‘e he ‘Ofisi ki he Polokalama Fakavahefonua ki he ‘Atakai ‘a e Pasifiki (*SPREP*), ko e ‘ofisi eni ‘oku tu’ukimu’a he ngaue ki he ‘ataakai he Pasifiki. Ko e fokotu’u ko eni, ‘oku ne faka’ilonga’i ‘a e tukupa ‘a Tonga ki hono fakamalohi’i ‘a e ngaahi ngaue ki hono hono matatali ‘o e feliliuaki ‘o e ‘ea pea mo e ngaahi polokalama fakatokanga tokamu’a, ‘i he vahefonua ‘o e Pasifiki.

‘I hono fakapapau’i ‘a e lakanga ni, ‘i he fakataha ‘a e ‘Eiki Palemia mo e Talekita Seniale ‘o e SPREP, Mr. Sefanaia Nawadra, ‘i he ‘aho 30 ‘o Sānuale 2026, ‘oku fakamahino ‘e he lakanga Takimu’a ‘o e ‘Eiki Palemia, ha sitepu mahu’inga ki hono poupou’i ‘a e polokalama ‘oku taki ‘e he Pasifiki, ke matatali ‘a e toe lahi ange ‘a e uestia mei he feliliuaki ‘a e ‘ea pea mo fakamalohia ‘a e tu’unga hono matu’uaki ‘a e feliliuaki ‘o e ‘ea ‘e he ngaahi komiuniti ‘i he hotau vahefonua ni.

“Ko e Polokalama Mateuteu ki he ‘Ea ‘a e Pasifiki, ‘oku fakataumu’a ia ke fakahaofi mo‘ui pea mo malu’i ‘a e ngaahi ma‘u’anga mo‘ui mei he ngaahi fakatamaki fakatu’utamaki ange”, ko e me’a ia ‘a e Palemia, Lord Fakafanua. “Ko e fakamatala ‘ea mo e fakamatala ki he feliuliaki ‘a e ‘ea ‘oku falala’anga, taimi totonu mo faingofua hono ma‘u, ‘oku ne fakaivia ‘a e ngaahi komiuniti ke nau teuteu, tali mo liliu ngofua ‘i he founa ‘oku ngaue fakataha, fakalakalaka mo tu’ulua. ‘Oku ou fiefia ke u hoko ko e Takimu’a ‘o e polokalama ni pea ke u tataki ‘a e ngaue, ke toe lahi ange ‘a e poupou fakamamani lahi mai ki he ngaahi ngaue ‘a e Pasifiki.”

‘I he lakanga ni, ‘e ‘oatu ‘e he ‘Eki Palemia ‘a ‘ene taukei taki lelei ki he fakalakalaka, ke hiki hake ‘a e mahu’inga fakaiiki ‘o e polokalama, ki he ngaahi hoangaue fakavaha‘apule‘anga mo e ngaahi kautaha tokoni fakapa‘anga. ‘E hoko ‘ene tataki koe tokoni ki hono fakamalohi‘i ‘a e fengaue‘aki mo e ngaahi hoangaue ki he fakalakalaka, ngaahi kautaha fakavaha‘apule‘anga mo e ngaahi kautaha tokoni fakapa‘anga ke fokotu‘u ‘a e Polokalama Mateuteu ki he ‘Ea ‘a e Pasifiki ko e makatu‘unga tefito ia ki hono malu‘i ‘o e mo‘ui, ma‘u‘anga mo‘ui mo e tu‘unga fakapa‘anga ‘oku potupotu tatau, ‘i he Pasifiki.

Ko e polokalama, na’e fa’u ‘e he Pasifiki ma‘ae Pasifiki, ‘o fakafou ‘i he Kosilio Metulolosi ‘a e Pasifiki (*Pacific Meteorological Council*), pea fakapapau‘i ‘i he Fakataha hono 51 ‘o e Kau Taki ‘o e Pasifiki, ‘o fakataumu‘a ke fakamalohi‘i ‘a e ngaue ‘a e Va’a Ngaue ki he Fakamatala ‘Ea mo e Fakamatala ki he Vai, fakalelei‘i ‘a e ngaahi polokalama fakatokanga tokamu‘a, pea fakapapau‘i ‘oku a‘u atu ‘a e fakamatala ‘ea mo e feliuliaki ‘a e ‘ea te ne fakahao‘i ‘a e mo‘ui, ki he kakai, ‘i he taimi ‘oku mahu’inga taha ai.

‘E tokoni foki ‘a e Lakanga ni, ke fakafenapasi ‘a e ngaahi kaveinga ngaue lalahi fakafeitu‘u mo e ngaahi tukupā fakavaha‘apule‘anga ‘oku ‘i he malumalu ‘o e Ngaahi Palani Ngaue Fakalukufua hange ko e *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction, Paris Agreement*, pea mo e polokalama *United Nations Early Warnings for All*. ‘I hono faka‘ali‘ali ‘a e tu‘unga taki ‘a e Pasifiki mo hono ola lelei, ‘e fakamahino ‘e he polokalama ni ‘a e tu‘unga ma‘olunga ‘o e ola ‘oku ma‘u mei he ngaahi ‘inivesimeni ki hono fakamalohi‘i ‘a e ngaahi ngaue ki he fakamatala ‘ea mo e naunau fakatokanga tokamu‘a.

Ko e taki ngaue ‘e fakahoko ‘e he Palemia, Lord Fakafanua te ne faka‘ilonga‘i ‘a e hokohoko atu ‘a e poupou ‘a Tonga ki he matatali ‘a e feliliuaki ‘o e ‘ea, fengaue‘aki fakafeitu‘u pea mo hono teke ke toe malohi ange ‘a e tokoni fakavaha‘apule‘anga ki he ngaahi fonua Pasifiki, ki hono matu‘uaki e uesia ‘a e feliliuaki ‘o e ‘ea ‘oku fakatu‘utamaki ange.

-NGATA’ANGA-